

Sağlıklı Çevre İçin Yerel Yönetimlerden Sağlık Çalışanlarının Beklentileri Üzerine Nitel Bir Araştırma

A Qualitative Research on Healthcare Workers' Expectations from Local Governments for a Healthy Environment

Doç. Dr. Ali ARSLANOĞLU

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, İstanbul, Türkiye

ali.arslanoglu@sbu.edu.tr

ORCID: 0000-0002-4454-0397

Öz

İnsan sağlığının korunması ve geliştirilmesi tedavi edilmesinden daha kolay ve maliyetsizdir. İnsan sağlığının korunması ve geliştirilmesi için sağlıklı bir çevre önemlidir. sağlıklı bir çevrenin oluşturulması için ise birçok kuruma ve kuruluşa görevler düşmektedir. Sağlıklı bir çevre oluşması, insanların hem sağlığını korumak için hem de sağlığını geliştirmek için önem arz etmektedir. Sağlıklı bir çevrenin oluşturulması için de kamu ve özel sektörlerin ortak hareket etmesi gerekmektedir. Kamu sektöründe ise merkezi ve yerel yönetim ile farklı bakanlıkların ortak politikalar, projeler oluşturmada ve uygulamada iş birliği yapmaları gerekmektedir. Bu anlamda da yerel yönetim ile sağlık kuruluşları arasında yapılacak iş birlikleri sağlıklı bir çevre için atılacak adımların daha güçlü olmasına neden olmaktadır. Ancak bu iş birliklerinde ortaya çıkan eksiklikler sağlıklı bir çevre için olumsuz etkilere neden olmaktadır. Sağlıklı çevre için yerel yönetim tarafından yapılan hizmetlerde ortaya çıkan sorunlar ve bu sorunların çözümü için beklentiler sağlık çalışanlarının gözünden incelenmiştir.

Sağlık çalışanlarının karşılaştığı sorunlar; atık yönetiminin kaynağında ayrıştırılmaması, verilen hizmetlerin odaklı düşünülmesi, altyapıların yetersiz olması, plansız şehirleşme, halkın bilgilendirilmemesi, yeşil alanların yetersiz olması ve haşereler ile mücadelenin yetersiz olmasıdır. Sağlıklı çevre ve sorunların ortadan kaldırılması için çözüm önerileri şu şekilde sıralanmaktadır. Bunlar; verilen hizmetlerin topluma faydasına göre karar verilmeli, atıkların kaynağında ayrıştırılarak etkili olması sağlanmalı, çevre kirliliğinin önlenmesi için tedbirler alınmalı, halkı bisiklet kullanmaya yönelik teşvikler sağlanmalı, yeşil alanlar artırılmalı, altyapılar uzun vadeli düşünerek planlanmalı, tıbbi atıkların yönetimi için politikalar geliştirilmeli, yapılan çalışmalar konusunda halk bilgilendirilmeli ve şehir planlamasında uzun vadeli planlamalar yapılmalıdır.

İnsanların sağlığını korumak ve geliştirmek için sağlıklı bir çevre oluşturmak önemlidir. Sağlıklı çevrenin oluşturulması için belediyelere önemli görevler düşmektedir. Belediyelerin bu görevlerini yerine getirirken bazı eksiklikleri ortaya çıkmaktadır. Bu sorunların üstesinden gelmek için belediyeler, özellikle de Sağlık Bakanlığı ile iş birliğine sürdürebilir şekilde devam etmelidir. Sağlıklı çevre için yapılacak politika/projelerin planlanması ve uygulanması sırasında sağlık personellerinin aktif olarak yer alması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sağlıklı Çevre, Yerel Yönetimler, Atık Yönetimi, Yeşil Alan, Sağlıkın Korunması, Sağlıkın Geliştirilmesi.

Abstract

The protection and development of human health is easier and less costly than treatment. A healthy environment is important for the protection and development of human health. Many institutions and organizations have responsibilities for the creation of a healthy environment. The formation of a healthy environment is important both for protecting and improving the health of people. In order to create a healthy environment, the public and private sectors need to act together. In the public sector, central and local governments and different ministries need to cooperate in creating and implementing common policies and projects. In this sense, the cooperation between local governments and health institutions causes the steps to be taken for a healthy environment to be stronger. However, the deficiencies that arise in these cooperations cause negative effects for a healthy environment. The problems that arise in the services provided by the local government for a healthy environment and the expectations for the solution of these problems were examined from the perspective of health workers.

The problems encountered by healthcare professionals are the failure to separate waste management at the source, the services provided being considered as vote-oriented, inadequate infrastructure, unplanned urbanization, the public not being informed, inadequate green areas and inadequate pest control. Solution suggestions for eliminating the problems for a healthy environment are listed as follows. These are; decisions should be made according to the benefit of the services provided to the society, waste should be separated at the source and ensured to be effective, measures should be taken to prevent environmental pollution, incentives should be provided to the public for cycling, green areas should be increased, infrastructures should be planned with long-term consideration, policies should be developed for the management of medical waste, the public should be informed about the work done and long-term plans should be made in urban planning.

It is important to create a healthy environment to protect and improve people's health. Municipalities have important duties to create a healthy environment. While municipalities are fulfilling these duties, some deficiencies arise. In order to overcome these problems, municipalities should continue to cooperate sustainably, especially with the Ministry of Health. It is recommended that health personnel be actively involved in the planning and implementation of policies/projects for a healthy environment.

Keywords: Healthy Environment, Local Administrations, Waste Management, Green Area, Health Protection, Health Development.

Giriş

COVID 19 pandemisinin ortaya çıkması insan-hayvan-çevre ilişkisinin önemini ortaya koymuştur. Bu ilişkinin kontrolsüz bir şekilde devam etmesi ortaya sorunların çıkmasına neden olmaktadır. Bu sorunlardan en önemlisi de karmaşık sağlık sorunlarıdır. Bu karmaşık sağlık sorunlarının çözümü ile insan, hayvan ve çevre sağlığının korunması için ileri sürülen tek sağlık kavramı gündemdedir (Serpen, 2020; Yılmaz ve Yılmaz, 2020).

Tek sağlık, yerel, bölgesel, ulusal ve küresel düzeylerde çalışan, iş birlikçi, çok sektörlü ve disiplinler arası bir yaklaşımdır (CDC, 2013). Tek Sağlık, insanların, hayvanların ve ekosistemlerin sağlığını sürdürülebilir bir şekilde dengelemeyi ve iyileştirmeyi amaçlayan bütünlük ve birleştirici bir yaklaşımdır (WHO, 2024). Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tek sağlığı, halk sağlığı için arzu edilen sonuçlara ulaşmak amacıyla birçok sektörün farklı meslek gruplarının iletişimi ve beraber çalışarak programlar, politikalar, mevzuat ve araştırmalar tasarlamak ve uygulamaya yönelik bir yaklaşım olarak tanımlamaktadır (Aslan, 2022; Çarıkçı ve Harmancı, 2023). Bu yaklaşım, yerel, ulusal ve uluslararası kapsamda insanların, hayvanların ve çevrenin arzu edilen sağlığa ulaşması için birçok disiplin ve üyelerinin birlikte çalışarak dünya sağlığını geliştirmek, korumak ve güvenliğini sağlamasıdır (Temizyürek, 2007; Mackenzie ve Jeggo, 2019).

Sağlık insanın en temel hakkıdır. Sağlık nedir? Sağlığın en genel tanımı DSÖ tarafından yapılmıştır. DSÖ Sağlık ile ilgili tanımı şu şekildedir; "Sağlık sadece hastalık ve sakatlığın olmayışı değil, beden, ruhen ve sosyal yönden tam iyilik halidir." (WHO, 1948). Sağlık hakkı, yaşam, gıda, barınma, çalışma, eğitim, mahremiyet, bilgiye erişim, işkenceden uzak olma ve örgütlenme, toplanma ve hareket özgürlükleri de dahil olmak üzere diğer insan haklarının gerçekleştirilmesiyle yakından ilişkilidir ve bunlara bağlıdır.

Sağlığın korunması, geliştirilmesi, tedavi edilmesi ve rehabilitasyonu için verilen hizmetlere sağlık hizmetleri denilmektedir. Sağlık hizmetleri, "Kişi ve toplumların sağlıklarını korumayı, hastalandıklarında tedavilerini yapmayı, tam olarak iyileşmeyip sakat kalanların başkalarına bağımlı olmadan yaşayabilmelerini sağlamayı ve toplumların sağlık düzeylerini yükseltmeye yönelik yapılan planlı çalışmaların tümünü" ifade eder (Öztek, 2019). Sağlık hizmetlerinin genel özellikleri; vazgeçilmezdir, ikamesi yoktur, çoğu zaman ertelenemez, devlet sağlık hizmeti sunumunu tamamen sağlık kuruluşlarına devredemez, tek başına da sağlık hizmetini sunamaz, kamu, özel, üniversite ve

sivil toplum kuruluşları ile iş birliği kaçınılmazdır, finansal yükü yüksektir, yüksek düzeyde profesyonellik gerektirir, yüksek düzeyde teknoloji kullanır, sadece hekimlik ve hemşirelik işi değildir, birçok meslek grubuyla ekip çalışmasını gerektirir, toplumun ve basının duyarlılık alanlarından biridir (Halaç ve Bektemür, 2024). Sağlık hizmetleri sınıflandırılmasında 4 ana başlıkta toplanmaktadır: 1) Koruyucu sağlık hizmetleri 2) Tedavi edici sağlık hizmetleri 3) Rehabilitasyon edici Sağlık Hizmetleri 4) Sağlığın geliştirilmesi. Bunlar içinde önemli bir yere sahip olan sağlığın geliştirilmesi ve korunmasıdır.

Koruyucu sağlık hizmetleri kişiye ve çevreye yönelik olarak ikiye ayrılır. Kişiye yönelik olan koruyucu sağlık hizmetleri birincil, ikincil ve üçüncül olmak üzere üçe ayrılır. Birincil koruyucu sağlık hizmetleri kişiyi olası hastalık risklerinden korumayı amaçlamaktadır. Çevreye yönelik koruyucu sağlık hizmetleri ise daha çok kişilerin çevresindeki etmenlerin korunarak, iyileştirilerek ve sürdürülebilir hale getirmeyi amaçlamaktadır (Altuntaş, 2015).

Sağlığın geliştirilmesi, bireyin iyilik düzeyinin artmasını sağlar. Sağlığın geliştirilmesi, bireyin kendi sağlığını geliştirme ve kendi sağlığı üzerindeki kontrolünü artırma gücünü kazanması olarak tanımlanmıştır (Bahar ve Açıl, 2014). Sağlığın sürdürülmesi ve geliştirilmesi için yeterli ve dengeli bir şekilde beslenme (Muslu, 2020), sağlık iletişimi (Bulduklu ve Koçak, 2010), eşitsizliklerin giderilmesi, adaletin sağlanması (Şentürk, 2020), toplumsal, ekonomik ve çevresel şartların iyileştirilmesi gerekmektedir (Sağlık Bakanlığı, 2011). Sağlık geliştirilmesi, insanların sağlıkları üzerindeki kontrollerini artırmalarını ve sağlıklarını iyileştirmelerini sağlamasıdır. Bu nedenle sağlık, yaşamın amacı değil, günlük yaşamın bir kaynağı olarak görülür. Sağlık, sosyal ve kişisel kaynakların yanı sıra fiziksel kapasiteleri de vurgulayan olumlu bir kavramdır. Bu nedenle, sağlık geliştirilmesi yalnızca sağlık sektörünün sorumluluğu değildir (Ottawa Sözleşmesi, 1986). Bu nedenle sağlığının korunması ve geliştirilmesi sektörler arası iş birliği gerektirmektedir. Bu sektörler arasında da yerel yönetimler önemli bir yer tutmaktadır.

Sağlığın korunması ve geliştirilmesi ile ilgili olarak yerel yönetimlerin yapması gereken farklı hizmetler bulunmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından 1990 yılında yayınlanan "Sağlığa Uygun Kentler Milano Bildirisi" ve 1998 yılında yayınlanan "Atina Sağlıklı Kentler Deklarasyonu" çerçevesinde değerlendirildiğinde yerel yönetimlerin sağlık alanında da yapacağı hizmetler büyük öneme sahiptir. Yerel yönetimler arasında ise toplumun rahat, huzur ve mutluluğu için sağlık ve sosyal hizmetleri sağlayan özellikle belediyelerdir (Akın, 2022). Topluma sosyal ve sağlık anlamında hizmet üreten çağdaş sosyal belediyeçilik beklenmektedir.

İnsanların birçoğu, sağlık açısından tehlike ve risk içeren ortamlarda yaşamakta, çalışmakta ve tehlikelere maruz kalmaktadır. İnsan sağlığını çevresinde bulunan biyolojik, kimyasal ve fiziksel faktörler doğrudan veya dolaylı olarak etkilemektedir. İnsan yaşamı için gerekli olan ancak kıt olan doğal kaynakların korunması ve sürdürülebilir olması sağlıklı bir çevre ile olmaktadır. Sağlığı koruyan ve geliştiren politikalar, sadece kıt kaynakları küresel, bölgesel ve yerel ekolojik stratejilerle koruyan bir çevrede elde edilebilir (Sağlık Bakanlığı, 2011a). Doğal kaynakların dünya çapında korunması küresel bir sorumluluk olarak vurgulanmalıdır (Ottawa Charter, 1986). Doğal ve sonradan yapılmış çevrelerin korunması ve doğal kaynakların muhafaza edilmesi, sağlığın teşviki ve geliştirilmesi stratejilerinde ele alınmalıdır (Sağlık Bakanlığı, 2011b). Çünkü sağlıklı bir çevre, sağlığın korunması ve geliştirilmesi için gerekli olan tüm elementleri içermektedir. Sağlıklı bir çevre sayesinde insanların sağlığı korunmakta ve geliştirilmektedir. Sağlıklı bir çevre sağlanması için birçok sektöre görev düşmektedir. Bu sektörlerin başında da yerel yönetimlere özellikle de belediyelere görevler düşmektedir.

Peki sağlıklı bir çevre için sağlık çalışanları belediyelerden ne bekliyorlar?

Sonuç olarak bugün dünden daha fazla tek sağlık çatısında, insan, hayvan ve çevre sağlığının korunmasında disiplinler arası iş birliğine, disiplinler arası ortak eğitim, ortak toplantı, daha sıkı iletişim, ortak araştırma, bilgi ve tecrübe paylaşımına ihtiyaç duyulmaktadır.

Yöntem

Araştırmanın Amacı, Türü ve Örneklemi

Bu araştırma, sağlık hizmetlerinde çalışanların sağlıklı çevre için belediyelerin yapmış oldukları hizmetlere ilişkin bakış açılarını anlayabilmek amacıyla yapılmış nitel bir çalışmadır. Amaçlı örneklem yöntemi kullanılarak, sağlık hizmetlerinde çalışan 7 kişi ile derinlemesine görüşme yapılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak derinlemesine görüşme tekniği kullanılmıştır. Derinlemesine görüşme tekniği, araştırılan konunun tüm boyutlarını kapsar.

Genellikle açık uçlu soruların kullanıldığı ve detaylı cevapların alınmasına olanak sağlayan birebir görüşmelerle bilgi toplanmasıdır. Katılımcının her türlü duygu, bilgi, tecrübe ve gözlemlerine görüşme yoluyla ulaşılr (Gemlik vd., 2022).

Derinlemesine görüşme tekniğinde yarı yapılandırılmış formdan yararlanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunun araştırmadaki kullanım nedeni önceden hazırlanmış belirli düzeydeki görüşme tutanağına bağlı olarak devam ettirilip sistematik ve karşılaştırılabilir bilgi sunmasıdır (Türnüklü, 2000). Araştırma verileri literatürden elde edilen açık uçlu sorular ve demografik özelliklere ilişkin sorulardan alınan cevaplara göre elde edilmiştir. Açık uçlu sorular ve demografik özelliklere ilişkin sorular tablo 1 de verilmiştir.

Tablo 1: Yarı Yapılandırılmış Soru Formu

Cinsiyet:
Meslek:
Soru 1: Yerel yönetimin sağlıklı bir çevre oluşturma konusundaki sorumluluklarını yerine getirmeyi nasıl değerlendiriyorsunuz? Eksik kalan alanlar nelerdir?
Soru 2: Sağlıklı bir çevre için yerel yönetimlerin sürdürülmesi gereken projeler veya politikalar nelerdir? Bu projede sağlık çalışanlarının nasıl bir rol oynamasını önerirsiniz?
Soru 3: Çevre kirliliği, atık yönetimi ve yeşilin korunması gibi yerel yönetimlerin halk sağlığının artırılması için ne gibi adımlar atılmalıdır?
Soru 4: Yerel yönetimlerle birlikte yaşadıklarınızda karşılaştığınız en büyük sorunlar nelerdir ve bunların aşılması için ne gibi çözümler önerirsiniz?

Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Geçerlik ve güvenirlilik nicel olarak yürütülen araştırmalar kapsamında olduğu kadar, bilimsel araştırmalar olması nedeniyle nitel araştırmalar için de araştırmanın çerçevesinin oluşturulması, verilerin toplanması, analiz edilmesi ve yorumlanması ile bulguların sunulması aşamaları için büyük önem teşkil etmektedir. Genel anlamda geçerlik, araştırma neticesinde elde edilen sonuçların doğruluğuyla ilgilenirken; güvenirlilik, araştırma sonuçlarının genellenebilirliği ve tekrar edilebilirliği ile ilgilenmektedir. Ancak nitel araştırmaların geçerliği ve güvenirliliği nicel araştırmalardaki gibi "geçerlik ve güvenirlilik" kavramları çerçevesinde değil, nitel araştırmanın kendine has yapısına uygun olduğu düşünülen alternatif kavramlarla açıklanmaktadır (Merriam, 2013).

Bu araştırmanın geçerlik ve güvenirlilik değerlendirmesi inandırıcılık, aktarılabirlik (transfer edilebilirlik), tutarlılık ve teyit edilebilirlik kavramları doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda inandırıcılık boyutunda araştırmanın verilerinin kaynaklarıyla uzun süren etkileşim

içerisinde bulunulmuştur. Bunun yanında, katılımcıların farklı algı seviyeleri, tecrübeleri ve bakış açıları ortak bir yere bağlanmaya çalışılmadan olabildiğince zenginlik ile çeşitleme yapılmıştır. Elde edilen veriler birbirleri ile karşılaştırılmış, yorumlanmış ve kavramsallaştırılarak çalışma derinlik odaklı olarak gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Transfer edilebilirlik kapsamında ise elde edilen veriler kodlama ve temalara göre düzenlenerek verinin doğal olması için olduğunca sadık kalınarak okuyucuya sunulmuş olup, ayrıntılı betimleme yapılmıştır. Ayrıca yazında nitel araştırmalarda aktarılabirliği artırma açısından amaçlı örnekleme yöntemlerinin kullanılması önerilmekle birlikte, bu araştırmada örnekleme seçimi bu doğrultuda yapılmıştır. Araştırmanın tutarlılığının incelenmesinde ise, görüşme soruları hazırlanırken danışman ve uzman kişilerin görüşleri alınmış, görüşme esnasında benzer süreçlerde katılımcılara benzer yaklaşımlarla sorular yöneltilmiş ve veriler sonuçlarla ilişkilendirilmiştir (Merriam, 2013).

Verilerin Analizi

Bu araştırmada içerik analizi yönteminden yararlanılmıştır. Verilerin söylem sayısı ve frekansları belirlenmiştir. Yapılan analiz sonuçlarına uygun olarak tablolar oluşturulmuş ve yorumlanmıştır.

Bulgular

Bu kısımda, araştırma kapsamında katılımcılarla yapılan görüşmeler doğrultusunda elde edilen verilerin analizi yapıldıktan sonra tablolar oluşturulmuştur.

Tablo II: Katılımcıların Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular

KATILIMCI	CİNSİYET	MESLEK	YAŞ	KURUM	ÇALIŞMA SÜRESİ	ÖĞRENİM DURUMU
<i>Katılımcı 1</i>	Erkek	Doktor	57	Kamu	34 yıl	Lisansüstü
<i>Katılımcı 2</i>	Kadın	Hemşire	46	Kamu	24 yıl	Lisansüstü
<i>Katılımcı 3</i>	Kadın	Hemşire	41	Kamu	19 yıl	Lisans
<i>Katılımcı 4</i>	Kadın	Hemşire	40	Kamu	18 yıl	Lisansüstü
<i>Katılımcı 5</i>	Kadın	Hemşire	38	Kamu	16 yıl	Lisansüstü
<i>Katılımcı 6</i>	Erkek	Doktor	35	Kamu	11 yıl	Lisansüstü
<i>Katılımcı 7</i>	Erkek	Doktor	34	Kamu	10 yıl	Lisansüstü

Araştırmaya katılan sağlık çalışanları çoğu kadın ve hemşiredir. Katılımcıların tamamı kamu hastanelerinde görev yapmaktadır. Yaşları 34 ila 57 arasında değişmektedir.

Çalışma süreleri ise 10 ila 34 yıl arasında değişmektedir. Katılımcıların 6'sı lisansüstü öğrenim durumuna sahiptir.

Tablo III: Yerel Yönetimin Sağlıklı Bir Çevre Oluşturma Konusundaki Sorumluluklarını Yerine Getirmesi*

Söylem	n	%
<i>Yerel yönetimin sorumluluklarını yerine getirmede sorunlar yaşanmaktadır.</i>	7	53,8
<i>Merkezi yönetimin kararına göre hareket ediliyor.</i>	1	7,7
<i>Yerel yönetimler sağlıklı bir çevre oluşturma konusunda olumlu yönde çaba göstermektedir.</i>	1	7,7
<i>Bölgeden bölgeye değiştiği ve yöneticilerin çevre yönetimi anlayışı ile şekilleniyor.</i>	1	7,7
<i>Sağlıklı çevre oluşturmada iyi olmadıklarını düşünüyorum.</i>	1	7,7
<i>Her zaman hizmet ettikleri yerin sosyal ve çevresel özelliklerine uygun bir çevre politikası geliştirmeli</i>	1	7,7
<i>Halk sağlığını korumaya yönelik yerel yönetim hizmetleri yetersiz kalmaktadır.</i>	1	7,7

*Katılımcılar birden fazla söylemde bulunmuşlardır.

Araştırmaya katılanların tamamı sağlıklı çevre oluşturma ile yerel yönetimin sorumluluklarını yerine getirmede sorunlar yaşandığı konusunda görüş bildirmişlerdir. Bu söylemde toplam söylemler içinde %53,8 oranında en fazla oluşan söylemdir. Ayrıca katılımcılar sağlıklı çevre oluşturma konusunda değerlendirme yaptıklarında aynı oranda (%7,7) 6 farklı söylemde bulunmuşlardır. Bunlar; merkezi yönetimin kararına göre hareket ediliyor, yerel yönetimler

sağlıklı bir çevre oluşturma konusunda olumlu yönde çaba göstermektedir, bölgeden bölgeye değiştiği ve yöneticilerin çevre yönetimi anlayışı ile şekilleniyor, sağlıklı çevre oluşturmada iyi olmadıklarını düşünüyorum, her zaman hizmet ettikleri yerin sosyal ve çevresel özelliklerine uygun bir çevre politikası geliştirmeli ve halk sağlığını korumaya yönelik yerel yönetim hizmetleri yetersiz kalmaktadır.

Tablo IV: Yerel Yönetimin Sağlıklı Bir Çevre Oluşturma Konusundaki Eksiklikleri*

Söylem	n	%
<i>Atık yönetimi ile ilgili eksiklikleri bulunmaktadır.</i>	4	23,3
<i>Sokak hayvanları yönetimi konusunda eksiklikleri bulunmaktadır.</i>	2	11,8
<i>Sağlıklı çevre konusunda halkı bilinçlendirme konusunda eksiklikleri bulunmaktadır.</i>	2	11,8
<i>Sağlıklı çevre için altyapı konusunda eksiklikleri bulunmaktadır.</i>	2	11,8
<i>Yeşil alanlar konusunda eksiklikleri bulunmaktadır.</i>	2	11,8
<i>Doğal afetlere hazırlık konusunda eksiklikleri bulunmaktadır.</i>	2	11,8
<i>Haşerelerle mücadele konusunda eksiklikleri bulunmaktadır.</i>	1	5,9
<i>Sağlık çevre için yapılan denetimlerde eksiklikler bulunmaktadır.</i>	1	5,9
<i>Toplu taşımalarda hijyen ile ilgili eksiklikleri bulunmaktadır.</i>	1	5,9

*Katılımcılar birden fazla söylemde bulunmuşlardır.

Araştırmaya katılanların sağlıklı çevre oluşturmada yerel yönetimin eksiklikleri olduğu konusunda söylemlerde bulunmuşlardır. Bu eksikler konusunda en fazla atık yönetimi ile ilgili eksiklikleri bulunduğunu belirtmişlerdir (%23,3). İkinci sırada aynı oranda (%11,8) 5 farklı söylemde bulunmuşlardır. Bunlar; sokak hayvanları yönetimi konusunda eksiklikleri bulunmaktadır, sağlıklı çevre konusunda halkı bilinçlendirme konusunda eksiklikleri bulunmaktadır,

sağlıklı çevre için altyapı konusunda eksiklikleri bulunmaktadır, yeşil alanlar konusunda eksiklikleri bulunmaktadır ve doğal afetlere hazırlık konusunda eksiklikleri bulunmaktadır. Üçüncü sırada ise aynı oranda (%5,9) 3 farklı söylemde bulunmuşlardır. Bunlar; haşerelerle mücadele konusunda eksiklikleri bulunmaktadır, sağlık çevre için yapılan denetimlerde eksiklikler bulunmaktadır ve toplu taşımalarda hijyen ile ilgili eksiklikleri bulunmaktadır.

Tablo V: Sağlıklı Bir Çevre İçin Yerel Yönetimlerde Sürdürülmesi Gereken Projeler veya Politikalar*

Söylem	n	%
<i>Atık yönetimine yönelik politikalar belirlenmeli</i>	4	33,4
<i>Hava kirliliğinin önlenmesine yönelik projeler ve politikalar üretilmeli</i>	2	16,7
<i>Sokak hayvanları ile ilgili proje ve politikalar üretilmeli</i>	2	16,7
<i>Yeşil alanlar ile ilgili proje ve politikalar üretilmeli</i>	1	8,3
<i>Su kaynaklarının korunması ile ilgili proje ve politikalar üretilmeli</i>	1	8,3
<i>Toplu taşıma araçları ile ilgili proje ve politikalar üretilmeli</i>	1	8,3
<i>Yeşil hareket olarak bilinen projelere, belediyelerin aktif katılımı artırılabilir</i>	1	8,3

*Katılımcılar birden fazla söylemde bulunmuşlardır.

Araştırmaya katılanlar sağlıklı bir çevre için yerel yönetimlerde sürdürülmesi gereken projeler veya politikalar konusunda söylemlerde bulunmuşlardır. Bu proje ve politikalar konusunda en fazla atık yönetimi ile ilgili olması gerektiğini belirtmişlerdir (%33,4). İkinci sırada aynı oranda (%16,7) 2 farklı söylemde bulunmuşlardır. Bunlar; hava kirliliğinin önlenmesine yönelik projeler ve politikalar üretilmeli ve sokak hayvanları ile ilgili proje ve politikalar

üretilmelidir. Üçüncü sırada ise aynı oranda (%8,3) 4 farklı söylemde bulunmuşlardır. Bunlar; yeşil alanlar ile ilgili proje ve politikalar üretilmeli, su kaynaklarının korunması ile ilgili proje ve politikalar üretilmeli, toplu taşıma araçları ile ilgili proje ve politikalar üretilmeli ve yeşil hareket olarak bilinen projelere, belediyelerin aktif katılımı artırılabilir.

Tablo VI: Çevre Kirliliği, Atık Yönetimi ve Yeşilin Korunması gibi Yerel Yönetimlerin Halk Sağlığının Artırılması İçin Atacağı Adımlar*

Söylen	n	%
<i>Yeşil alanların korunması ve artırılması</i>	7	21,8
<i>Atık yönetimi etkin olarak takip edilmeli</i>	7	21,8
<i>Havanın kirlenmesinin önlenmesi</i>	4	12,5
<i>Suların kirlenmesinin önlenmesi</i>	3	9,4
<i>Şehir planlamasında uygun olmayan yapılaşmalar önlenmeli</i>	3	9,4
<i>Halkın bilinçlendirilmesi</i>	2	6,3
<i>Toprağın kirlenmesinin önlenmesi</i>	2	6,3
<i>Işık kirliliğinin önlenmesi</i>	2	6,3
<i>Gürültünün önlenmesi</i>	1	3,1
<i>Sokak hayvanları ile ilgili tedbirler alınmalı</i>	1	3,1

*Katılımcılar birden fazla söylemde bulunmuşlardır.

Araştırmaya katılanların çevre kirliliği, atık yönetimi ve yeşilin korunması gibi yerel yönetimlerin halk sağlığının artırılması için atacağı adımlar konusunda söylemlerde bulunmuşlardır. Bu adımlar konusunda en fazla aynı oranda (%21,8) ve tamamı 2 farklı söylemde bulunmuşlardır. Bunlar; yeşil alanların korunması ve artırılması ve atık yönetimi etkin olarak takip edilmelidir. İkinci sırada %12,5 oranında havanın kirlenmesinin önlenmesi söyleminde bulunmuşlardır. Üçüncü sırada ise aynı oranda (%9,4) 2 farklı

söylemde bulunmuşlardır. Bunlar; suların kirlenmesinin önlenmesi ve şehir planlamasında uygun olmayan yapılaşmalar önlenmelidir. Dördüncü sırada aynı oranda (%6,3) 3 farklı söylemde bulunmuşlardır. Bunlar; halkın bilinçlendirilmesi, toprağın kirlenmesinin önlenmesi ve ışık kirliliğinin önlenmesidir. Beşinci sırada ise aynı oranda (%3,1) 2 farklı söylemde bulunmuşlardır. Bunlar; gürültünün önlenmesi ve sokak hayvanları ile ilgili tedbirler alınmalıdır.

Tablo VII: Yerel Yönetimlerle Birlikte Yaşadıklarınızda Karşılaştığınız En Büyük Sorunlar*

Söylen	n	%
<i>Atık yönetiminin kaynağında ayrıştırılmasını yönetememesi</i>	3	25
<i>Verilen hizmetlerin oy odaklı düşünülmesi</i>	2	16,7
<i>Altyapıların yetersiz olması</i>	2	16,7
<i>Plansız şehirleşme</i>	2	16,7
<i>Halkın bilgilendirilmemesi</i>	1	8,3
<i>Yeşil alanların yetersiz olması</i>	1	8,3
<i>Haşereler ile mücadele konusunda sorunlar</i>	1	8,3

*Katılımcılar birden fazla söylemde bulunmuşlardır.

Araştırmaya katılanlar yerel yönetimlerle birlikte yaşadıklarınızda karşılaştığınız en büyük sorunlar konusunda söylemlerde bulunmuşlardır. Bu sorunlar konusunda en fazla %25 oranında atık yönetiminin kaynağında ayrıştırılmasını yönetememesi sorunu olduğu söyleminde bulunmuşlardır. İkinci sırada ise aynı oranda (%16,7) 3 farklı

söylemde bulunmuşlardır. Bunlar; verilen hizmetlerin oy odaklı düşünülmesi, altyapıların yetersiz olması ve plansız şehirleşmedir. Üçüncü sırada aynı oranda (%8,3) 3 farklı söylemde bulunmuşlardır. Bunlar; halkın bilgilendirilmemesi, yeşil alanların yetersiz olması ve haşereler ile mücadele konusunda sorunlardır.

Tablo VIII: Yaşanılan Sorunlar İçin Çözüm Önerileri*

Söylem	n	%
<i>Verilen hizmetlerin topluma faydasına göre karar verilmeli</i>	3	16,7
<i>Atıkların kaynağında ayrıştırılarak etkili olması sağlanmalı</i>	3	16,7
<i>Çevre Kirliliğinin önlenmesi için tedbirler alınmalı</i>	3	16,7
<i>Halkı bisiklet kullanmaya yönelik teşvikler sağlanmalı</i>	2	11,1
<i>Yeşil alanlar artırılmalı</i>	2	11,1
<i>Altyapılar uzun vadeli düşünerek planlanmalı</i>	2	11,1
<i>Tıbbi atıkların yönetimi için politikalar geliştirilmeli</i>	1	5,6
<i>Yapılan çalışmalar konusunda halk bilgilendirilmeli</i>	1	5,6
<i>Şehir planlamasında uzun vadeli planlamalar yapılmalı</i>	1	5,6

*Katılımcılar birden fazla söylemde bulunmuşlardır.

Araştırmaya katılanların yaşadıkları sorunlar için çözüm önerileri konusunda söylemlerde bulunmuşlardır. Bu çözüm önerileri en fazla aynı oranda (%16,7) 3 farklı söylemde bulunmuşlardır. Bunlar; verilen hizmetlerin topluma faydasına göre karar verilmeli, atıkların kaynağında ayrıştırılarak etkili olması sağlanmalı ve çevre kirliliğinin önlenmesi için tedbirler alınmalıdır. İkinci sırada ise aynı oranda (%11,1) 3 farklı söylemde bulunmuşlardır. Bunlar; halkı bisiklet kullanmaya yönelik teşvikler sağlanmalı, yeşil alanlar artırılmalı ve altyapılar uzun vadeli düşünerek planlanmalıdır. Üçüncü sırada aynı oranda (%5,6) 3 farklı söylemde bulunmuşlardır. Bunlar; tıbbi atıkların yönetimi için politikalar geliştirilmeli, yapılan çalışmalar konusunda halk bilgilendirilmeli ve şehir planlamasında uzun vadeli planlamalar yapılmalıdır.

Tartışma

Sağlıklı bir çevre, insan sağlığının korunması ve geliştirilmesi için önemlidir. Sağlıklı bir çevre için de tüm sektörler iş birliği içinde çalışmalıdır. Sağlık sektöründe çalışan hekim ve hemşirelerin görüşleri doğrultusunda sağlıklı bir çevre için belediyelerin yaptıkları ve sağlık sektörünün beklentileri yapılan çalışmada elde edilen bulgular ışığında tartışılmıştır.

Araştırmaya katılanların tamamı sağlıklı bir çevre oluşturmada ve yerel yönetimin sorumluluklarını yerine getirmede sorunlar yaşadığı konusunda görüş bildirmişlerdir. Benzer şekilde yapılan bazı çalışmalarda aynı sorunlar yaşandığını belirtmişlerdir (Dede, 2000; Öztaş ve Zengin, 2008; Şentürk, 2020; Akkaya ve Piyal, 2022).

"Bölgeden bölgeye değiştiğini ve yöneticilerin çevre yönetimi anlayışı ile şekillendiğini düşünüyorum. İlçede ikamet eden bir vatandaş olarak, devletin merkezi kararı doğrultusunda

bir çalışma yapılıyorsa, yerel yöneticiler de konuyla ilgili bazı çalışmalara başlıyorlar. Ancak sonuçların takibinin yapıldığını, verilerin değerlendirildiğini ve önemsendiğini ancak yerel yönetici konuya inandıysa görebiliriz diye düşünüyorum....."

"Yerel yönetimler; demokratik, özerk ve saydam yapıda olmalıdırlar. Her zaman hizmet ettikleri yerin sosyal ve çevresel özelliklerine uygun bir çevre politikası geliştirmeli ve yaşama geçirmelidir..."

"Halk sağlığını korumaya yönelik yerel yönetim hizmetleri yetersiz kalmaktadır."

".....Yerel yönetimler sağlıklı bir çevre oluşturma konusunda olumlu yönde çaba göstermektedir ancak uygulamalarda bazı eksiklikler ve zorluklar bulunmaktadır..."

"...belediyelerin sağlık bir çevre oluşturma konusundaki sorumluluklarını yadsınamaz bir gerçektir, ancak bu konuda çok iyi olmadıklarını düşünüyorum..."

"...oy odaklı bakış açısından sıyrılması gerekiyor halkın gerçekten yararını önemsemesi halkın faydasını önemsemesi gerekiyor..."

Tüm katılımcılar sağlıklı bir çevre oluşması için belediyenin yaptıklarının yadsınamaz olduğunu ancak sorunlar yaşandığını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılanlar sağlıklı çevre oluşturmada yerel yönetimin eksiklikleri olduğu konusunda söylemlerde bulunmuşlardır. Bu eksikler konusunda en fazla atık yönetimi ile ilgili eksiklikleri bulunduğunu belirtmişlerdir. Benzer şekilde yapılan bazı çalışmalarda da belediyelerin bu konuda eksiklikleri olduğu vurgulanmıştır (Güleç Solak ve Pekküçükşen, 2018; Yılmaz ve Bozkurt, 2010; Çaldak, 2020; Özcan Sarıhan ve Çakır, 2023).

Bunun dışında sağlıklı çevre oluşturulması ile ilgili sokak hayvanları yönetimi, sağlıklı çevre konusunda halkı

bilinçlendirme, sağlıklı çevre için altyapı, yeşil alanlar, haşerelerle mücadele, sağlıklı çevre için yapılan denetimlerde ve toplu taşımalarda hijyen konularında eksikliklerinin olduğu ifade edilmiştir. Literatürde bu eksikliklere vurgu yapan benzer çalışmalar bulunmaktadır. Bunlar sokak hayvanları yönetimi eksikliği (Yazıcı ve Yaslıkaya, 2021; Kırışık ve Öztürk, 2021; Kesmen, 2024), sağlıklı çevre konusunda halkı bilinçlendirme eksikliği (Yıldırım, 2022), sağlıklı çevre için altyapı eksikliği (Yücel vd., 2012; Yazıcı ve Yaslıkaya, 2021; Uzun ve Can, 2021; Kesmen, 2024), yeşil alanlar konusunda eksiklikleri (Yazıcı ve Yaslıkaya, 2021; Uzun ve Can, 2021; Hassamancıoğlu, 2021) doğal afetlere hazırlık konusunda eksikliği (Yeşildal, 2020; Güngörmüş ve Doğanılmaz-Duman, 2023; Can ve Can, 2023) haşerelerle mücadele konusunda eksikliği, sağlık çevre için yapılan denetimlerde eksikliği (Yazıcı ve Yaslıkaya 2021) ve toplu taşımalarda hijyen ile ilgili eksiklikleri bulunmaktadır.

Araştırmaya katılanlar sağlıklı bir çevre için yerel yönetimlerce sürdürülmesi gereken projeler veya politikalar konusunda söylemlerde bulunmuşlardır. Bu proje ve politikalar konusunda en fazla atık yönetimi ile ilgili olması gerektiğini belirtmişlerdir. Bunun dışında hava kirliliğinin önlenmesine yönelik projeler ve politikalar üretilmeli, sokak hayvanları ile ilgili proje ve politikalar üretilmeli, yeşil alanlar ile ilgili proje ve politikalar üretilmeli, su kaynaklarının korunması ile ilgili proje ve politikalar üretilmeli, toplu taşıma araçları ile ilgili proje ve politikalar üretilmeli ve yeşil hareket olarak bilinen projelere belediyelerin aktif katılımı artırılması konularında beklentilerini söylemişlerdir. Literatürde bu proje ve politikalarla ilgili yazılan benzer çalışmalar bulunmaktadır. Atık yönetimi ile ilgili proje ve politikalar (Çaldak, 2021; Ergen, 2021; Seyhan, 2023) hava kirliliğinin önlenmesine yönelik projeler ve politikalar (Yıldırım, 2023), sokak hayvanları ile ilgili proje ve politikalar (Güven ve Yazar, 2021; Göncü. 2024), yeşil alanlar ile ilgili proje ve politikalar üretilmeli (Ergen, 2021), su kaynaklarının korunması ile ilgili proje ve politikalar (Ergen, 2021; Bostancı, 2022) belediyelerin aktif katılımı artırılması konularında beklentilerini söylemişlerdir.

"...Bunun yanında yöneticiler sorumlu olduğu bölgede en fazla atık üretimi yapan kurum veya kuruluşları tespit etmeli, atıkların türlerine ve sağlığı tehdit derecelerine göre sınıflandırmalı ve bunlara yönelik uygulanan yönetim süreçlerini belirlemeli, kontrolü gerektiren politikaları belirleyerek dikkatle takibini yapmalıdır..."

"...Yerel düzeyde uygulanan politikalar ve stratejiler toplumun genel yaşam kalitesini artırabilir ve sağlık risklerini azaltabilir..."

"...Parklar, bahçeler ve ağaçlandırma çalışmaları yaygınlaştırılmalıdır. Okullarda doğanın korunması yönünde proje çalışmaları yapılabilir..."

"Öncelikle sahaya inerek kök neden analizleri planlanmalı, en üst düzeydeki kişiler ile sosyal sorumluluk projeleri geliştirilmeli ve bu politikaların tabana yayılması hedeflenmelidir..."

Araştırmanın katılımcıları sağlıklı bir çevre için birçok proje yapılacağı ve politikalar yapılabileceği konusunda görüş bildirmişlerdir. Bu projelerde ve politika uygulamalarında sağlık çalışanlarının aktif rol almasının ve iş birliği yapılmasının etkili olacağı görüşündedirler.

Araştırmaya katılanların çevre kirliliği, atık yönetimi ve yeşilin korunması gibi yerel yönetimlerin halk sağlığının artırılması için atacağı adımlar konusunda söylemlerde bulunmuşlardır. Bunlar; yeşil alanların korunması ve artırılması, atık yönetimi etkin olarak takip edilmeli, havanın kirlenmesinin önlenmesi, suların kirlenmesinin önlenmesi, şehir planlamasında uygun olmayan yapılaşmalar önlenmeli, halkın bilinçlendirilmesi, toprağın kirlenmesinin önlenmesi, ışık kirliliğinin önlenmesi, gürültünün önlenmesi ve sokak hayvanları ile ilgili tedbirler alınmalıdır. Literatürde çevre kirliliği, atık yönetimi ve yeşilin korunması gibi yerel yönetimlerin halk sağlığının artırılması için atacağı adımlara vurgu yapan benzer çalışmalar bulunmaktadır. Bunlar; yeşil alanların korunması ve artırılması (Ergen, 2021), atık yönetimi etkin olarak takip edilmeli (Çaldak, 2021; Ergen, 2021; Seyhan, 2023), havanın kirlenmesinin önlenmesi (Kavcar, 2017; Yıldırım, 2023), suların kirlenmesinin önlenmesi (Kavcar, 2017; Ergen, 2021; Yazıcı ve Yaslıkaya, 2021; Bostancı, 2022), şehir planlamasında uygun olmayan yapılaşmalar önlenmeli (Özden, 2001; Özden ve Kubat, 2011; Yazıcı ve Yaslıkaya, 2021; Alas ve Çelebi, 2024), halkın bilinçlendirilmesi (Meydan Yıldız, 2016; Uzun ve Can, 2021), toprağın kirlenmesinin önlenmesi (Kavcar, 2017), ışık kirliliğinin önlenmesi (Yıldız ve Yılmaz, 2005; Tenikler, 2023; Onur Kalfa, 2024), gürültünün önlenmesi (Ak ve Bıçkı, 2016; Onur Kalfa, 2024) ve sokak hayvanları ile ilgili tedbirler (Güven ve Yazar, 2021; Yazıcı ve Yaslıkaya, 2021; Göncü. 2024) alınmalıdır.

"...Çevre ve şehircilik planlaması olarak bahçe ve yeşil alanlara daha fazla yer ayrılabilir. Görüntü kirliliği açısından da benzeşik projelere izin verilebilir..."

"...Diğer bir konu görüntü kirliliği; bu meyanda yol kenarındaki reklam tabelalarının azaltılmasını isterim, apartmanlara gereksiz led süsleme yapılmasının önüne geçilmelidir, binadaki tabelalar belli standartlarda olmalıdır..."

"...Çevre kirliliği, atık yönetimi ve yeşil alanların korunması

gibi alanlarda yerel yönetimlerin halk sağlığını artırmak için atabileceği adımlar, çevre sağlığının korunması ve sürdürülebilir bir yaşam alanı oluşturulması açısından kritik öneme sahiptir. Bu adımların, çevreyi korurken halkın sağlığını doğrudan iyileştirecek ve yaşam kalitesini artıracak şekilde tasarlanması gerekmektedir..."

"...Atık yönetimi için her eve örneğin boş pil toplama kutuları veya pet şişe toplama poşetleri verilmeli, kutu başına veya ağırlığına göre toplayan kimselere ödül verilmelidir. Ayrıştırılabilir ve geri dönüştürülebilir çöp kutuları ayrı ayrı halkın hizmetine sunulabilir..."

Araştırmaya katılanlar, yaşanan sorunlar için çözüm önerileri konusunda söylemlerde bulunmuşlardır. Bunlar; verilen hizmetlerin topluma faydasına göre karar verilmeli, atıkların kaynağında ayrıştırılarak etkili olması sağlanmalı, çevre kirliliğinin önlenmesi için tedbirler alınmalı, halkı bisiklet kullanmaya yönelik teşvikler sağlanmalı, yeşil alanlar artırılmalı, altyapılar uzun vadeli düşünerek planlanmalı, tıbbi atıkların yönetimi için politikalar geliştirilmeli, yapılan çalışmalar konusunda halk bilgilendirilmeli ve şehir planlamasında uzun vadeli planlamalar yapılmalıdır. Literatürde yaşanan sorunlar için çözüm önerilerine benzer çalışmalar bulunmaktadır. Bunlar; atıkların kaynağında ayrıştırılarak etkili olması sağlanmalı (Zengin ve Esedov, 2010; Çaldak, 2021; Yılmaz ve Bozkurt, 2010), çevre kirliliğinin önlenmesi için tedbirler alınmalı (Zengin ve Esedov, 2010; Erdem, 2015; Bulut ve Karaca, 2020), yeşil alanlar artırılmalı (Zengin ve Esedov, 2010; Erdem, 2015), altyapılar uzun vadeli düşünerek planlanmalı, tıbbi atıkların yönetimi için politikalar geliştirilmeli (Zengin ve Esedov, 2010), yapılan çalışmalar konusunda halk bilgilendirilmeli (Karagözoğlu, 2020; Bulut ve Karaca, 2020; Salman-Özdemir vd., 2024) ve şehir planlamasında uzun vadeli planlamalar yapılmalıdır (Yazıcı ve Yashıkaya, 2021).

"...Çalıştığım kurumda atık yönetimi alanına giren bir çalışmaya yürütmekteyim. Bu kadar içinde olduğum bir konuda yerel yönetimin konuya hiçbir şekilde dahilini duymadım. Yerel

yönetimler benim izlenimimde sadece depodan alınan atıkların imhasına varan süreçte rol oynamaktadır. Oysa atıklar kaynağında sürece başlar ve belediyelerin bu alanda da bazı sorumlulukları ve takipleri olması gerektiğini düşünüyorum..."

"...Çok fazla binalanmadan kaynaklı altyapı; kanalizasyonlar ve giderler bu ihtiyacı karşılayamamaktadır. Giderek artan betonlaşma yüzünden en ufak bir yağmurda bile binalara su basmaktadır. Altyapı konusunda revizyona gidilmesi ve binalanmaların kısıtlanması giderek kötüleşen çevre kirliliğine bir dur diyecektir..."

"...en başta gelecek dönem seçilemezsem kaygısı ile değil de bu 5 yılda gelecek kuşaklara nasıl daha güzel bir yerleşim yerleri bırakabilirim şiarı ile hareket etmek gerekir. Son olarak, belediyelerin kendisine oy veren, vermeyen; orada ikamet etmiş, etmemiş tüm vatandaşlara eşit hizmet amacıyla planlama yapması gerektiğini düşünmekteyim..."

"Geri Dönüşüm ve Atık Yönetimi: Atıkların kaynağında ayrıştırılması ile ilgili eğitimler verilmeli, çöp kutuları düzenli olarak boşaltılmalı ve geri dönüşüm teşvik edilmelidir."

"Ulaşımın Geliştirilmesi: Yerel yönetimler, çevre dostu ulaşım seçeneklerine yatırım yapmalı (örneğin, bisiklet yolları, elektrikli otobüsler) ve toplu taşıma sistemlerini güçlendirmelidir."

"Altyapı Yatırımları: Su, elektrik ve kanalizasyon sistemlerine yapılacak yatırımların artırılması gereklidir. Eski altyapılar yenilenmeli, bu hizmetler daha geniş alanlara yayılmalıdır."

"Yeşil Alanların Artırılması: Yerel yönetimler, özellikle şehir merkezlerinde, yeşil alanları artırmak için parklara, bahçelere ve ağaçlandırma projelerine yatırım yapmalıdır. Bu alanlar, halkın fiziksel ve psikolojik sağlığını destekler."

"Çevre Kirliliği ile Mücadele: Hava kirliliğini önlemek için trafik yoğunluğunu azaltıcı önlemler alınmalı ve temiz enerji kullanımı teşvik edilmelidir. Aynı şekilde, su kirliliğiyle mücadele için atık su arıtma tesislerinin modernize edilmesi gereklidir."

"Yeni yerleşim alanı planlamasında işe yürüyerek ve bisikletle gidilebilecek planlamalar yapılmalıdır."

Sonuç

Sağlıklı bir çevre oluşması insanların hem sağlığını korumak için hem de sağlığını geliştirmek için önem arz etmektedir. Sağlıklı bir çevrenin oluşturulması için de kamu ve özel sektörlerin ortak hareket etmesi gerekmektedir. Kamu sektöründe ise merkezi ve yerel yönetim ile farklı bakanlıkların ortak politikalar, projeler oluşturmada ve uygulamada iş birliği yapmaları gerekmektedir. Bu anlamda da yerel yönetim ile sağlık kuruluşları arasında yapılacak iş birlikleri sağlıklı bir çevre için atılacak adımların daha güçlü olmasına neden olmaktadır.

Ancak bu iş birliklerinde ortaya çıkan eksiklikler sağlıklı bir çevre için olumsuz etkilere neden olmaktadır. Sağlıklı çevre için yerel yönetim tarafından yapılan hizmetlerde ortaya çıkan sorunlar ve bu sorunların çözümü için beklentiler sağlık çalışanlarının gözünden incelenmiştir.

Bu çalışmanın sonucunda; çalışmaya katılan sağlık çalışanlarının tamamı yerel yönetimler sağlıklı bir çevre oluşturma konusunda olumlu yönde çaba gösterdiklerini söylemişlerdir. Ancak yerel yönetimlerden olan belediyelerin sağlıklı bir çevre oluşturulması için yaptıkları faaliyetlerde sorunlar yaşandığını da belirtmişlerdir. Belediyelerin sağlıklı çevre oluştururken yaptıkları hizmetlerde gördükleri aksaklıkları da beyan etmişlerdir. Bunlar; merkezi yönetimin kararına göre hareket edildiği, bölgeden bölgeye hizmetlerin değiştiği, yöneticilerin çevre yönetimi anlayışı ile şekillendiğini ve halk sağlığını korumaya yönelik yerel yönetim hizmetleri yetersiz kaldıklarıdır.

Sağlıklı çevre oluşturmada yerel yönetimin eksiklikleri bulunmaktadır. Bu eksikler atık yönetimi, sokak hayvanları yönetimi, sağlıklı çevre konusunda halkı bilinçlendirme, sağlıklı çevre için altyapı, yeşil alanlar, doğal afetlere hazırlık, haşerelerle mücadele, sağlıklı çevre için yapılan denetimlerde ve toplu taşımalarda hijyen ile ilgili eksiklikleri bulunmaktadır.

Sağlıklı bir çevre için yerel yönetimlerce sürdürülmesi gereken projeler veya politikalar beklenmektedir. Bu proje ve politikalar atık yönetimi ile ilgili, hava kirliliğinin önlenmesine yönelik, sokak hayvanları ile ilgili, yeşil alanlar ile ilgili,

su kaynaklarının korunması ile ilgili, toplu taşıma araçları ile ilgili ve yeşil harekât olarak bilinen projelere, belediyelerin aktif katılımı beklenmektedir.

Çevre kirliliği, atık yönetimi ve yeşilin korunması gibi yerel yönetimlerin halk sağlığının artırılması için adımlar atması beklenmektedir. Bu adımlar yeşil alanların korunması ve artırılması, atık yönetiminin etkin olarak takip edilmesi, havanın kirlenmesinin önlenmesi, suların kirlenmesinin önlenmesi, şehir planlamasında uygun olmayan yapılaşmaların önlenmesi, halkın bilinçlendirilmesi, toprağın kirlenmesinin önlenmesi, ışık kirliliğinin önlenmesi, gürültünün önlenmesi ve sokak hayvanlarının yönetimi ile ilgili olmalıdır.

Sağlık çalışanlarının karşılaştığı sorunlar; atık yönetiminde atıkların kaynağında ayrıştırılamaması, verilen hizmetlerin oy odaklı düşünülmesi, altyapıların yetersiz olması, plansız şehirleşme, halkın bilgilendirilmemesi, yeşil alanların yetersiz olması ve haşereler ile mücadelenin yetersiz olmasıdır.

Sağlıklı bir çevre ve sorunların ortadan kaldırılması için çözüm önerileri şu şekilde sıralanmaktadır. Bunlar; verilen hizmetlerin topluma faydasına göre karar verilmeli, atıkların kaynağında ayrıştırılarak etkili olması sağlanmalı, çevre kirliliğinin önlenmesi için tedbirler alınmalı, halkı bisiklet kullanmaya yönelik teşvikler sağlanmalı, yeşil alanlar artırılmalı, altyapılar uzun vadeli düşünerek planlanmalı, tıbbi atıkların yönetimi için politikalar geliştirilmeli, yapılan çalışmalar konusunda halk bilgilendirilmeli ve şehir planlamasında uzun vadeli planlamalar yapılmalıdır.

İnsanların sağlığını korumak ve geliştirmek için sağlıklı bir çevre oluşturmak önemlidir. Sağlıklı çevrenin oluşturulması için belediyelere önemli görevler düşmektedir. Belediyelerin bu görevlerini yerine getirirken bazı eksiklikleri ortaya çıkmaktadır. Bu sorunların üstesinden gelmek için belediyeler, ilgili kuruluşlar, bakanlıklar ve özellikle de Sağlık Bakanlığı ile iş birliğini sürdürülebilir şekilde devam etmelidir. Sağlıklı çevre için yapılacak politika/projelerin planlanması ve uygulanması sırasında sağlık personellerinin aktif olarak yer alması önerilmektedir.

Kaynakça

- Ak, D., ve Bıçkı, D. (2016). Yavaş Kent (CITTASLOW) Hareketinin Kentsel Yaşam Kalitesi Bağlamında Değerlendirilmesi. *Journal of International Social Research*, 9(46): 615-632.
- Akkaya, B., ve Piyal, B. (2022). Pandemi Döneminde Yeniden “Tek Sağlık” Kavramı. *Sağlık ve Toplum*, 32(3), 23-33. <https://search.trdizin.gov.tr/tr/yayin/detay/1145788/pandemi-doneminde-yeniden-tek-saglik-kavrami-Al>
- Akın, A. (2022). Yerel Yönetimler, Kadının Güçlenmesi ve Sağlık. *Yerel Yönetimler Bağlamında Koruyucu Sağlık Perspektifiyle Kadın Sağlığının Desteklenmesi. Türkiye Aile Sağlığı ve Planlaması Vakfı*. 5-20.
- Alas, B., ve Çelebi, İ. (2024). Yerel Yönetimlerde Kentsel Dönüşüm Strateji Önermesi Şişli Örneği. *JENAS Journal of Environmental and Natural Studies*, 6(1), 37-51. <https://doi.org/10.53472/jenas.1412737>
- Altuntaş, Ö. (2015). Alternatif Sağlık Hizmetleri: Evde Bakım / Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği A.D. <http://slideplayer.biz.tr/slide/2809823>
- Aslan, D. (2022). Tütün Kontrolü İçin Tek Sağlık Yaklaşımı Neden Gereklidir? *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*. 31(özel sayı): 24-28.
- Bahar, Z. ve Açıl, D. (2014). Sağlığı Geliştirme Modeli: Kavramsal Yapı. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 2014, 7 (1), 59-67.
- Bostancı, S. (2022). Yerel Yönetimlerin İklim ve Su Politikaları. *JOEEP: Gelişmekte Olan Ekonomiler ve Politika Dergisi*, 7(1), 395-410.
- Buldukluy ve Koçak, A. (2010). Sağlık İletişimi, İstanbul, Akademi Basım ve Yayıncılık.
- Bulut, Y. ve Karaca, Z. (2020). Kent ve Çevre Sorunlarında Toplumsal Duyarlılık: Antakya Örneği. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(4), 1596-1609. <https://doi.org/10.21547/jss.745121>
- Can, B. ve Can, E. (2023). Şubat 2023 Türkiye Depremleri Sonrası Afet Bölgesi Hayvan Sağlığı Koordinasyonu Kapsamında Hatay İlinde Yürütülen Çalışmalar ve Afet Yönetiminde Veteriner Hekimliği. *Resilience*, 7(2), 375-389. <https://doi.org/10.32569/resilience.1359851>
- Centers for Disease Control and Prevention. (2013). One health. Available from: <https://www.cdc.gov/one-health/about/index.html>.
- Çaldak, H.F. (2021). Evsel Katı Atık Yönetimi: Çemişgezek Belediyesi Örneği. *Recep Tayyip Erdoğan University Journal of Science and Engineering*, 2(1), 6-15. <https://doi.org/10.53501/rteufemud.807649>
- Çarıkçı, F. ve Harmanlı, N.F. (2023). Kedi Tırmığı Hastalığı (Bartonellosis) Olan Çocuklarda Tek Sağlık Kavramı ile Hemşirelik Yaklaşımı. *KTO Karatay Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(2), 151-161. <https://doi.org/10.59244/ktokusbd.1292538>
- Dede, E. (2000). Tehlikeli Atıklar Konusunda Yerel Yönetimlerin Sorumlulukları. *Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi*, 5(3):28
- Erdem, N. (2015). Çevre Sorunlarının Yerel Yönetimler Kapsamında İncelenmesi. *Sosyal ve Beşerî Bilimleri Dergisi*, 7(1).
- Ergen, Z. (2021). Ekolojik Dengeyle Uyumlu Yeşil Bütçeler ve Yerel Yönetim Uygulamaları. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 30(2), 62-73. <https://doi.org/10.35379/cusosbil.944665>
- Gemlik, H.N., Şeker, R., Arslanoğlu, A. ve Çengel, Ö. (2022). Sağlık Kurulunda Çalışanların İletişim Sorunları ve Çözüm Önerileri Üzerine Nitel Bir Araştırma. *Sağlık Akademisyenleri Dergisi*, 9(4), 344-350.
- Göncü, B. (2024). Kötü Huylu Sorunlar Bağlamında Türkiye’de Sokakta Yaşayan Hayvanlar: Eleştirel Halkla İlişkiler Perspektifinden Bir Çerçeve. *REFLEKTİF Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2), 331-347. <https://doi.org/10.47613/reflektif.2024.162>
- Güleç Solak, S. ve Pekçüçükşen, Ş. (2018). Türkiye’de Kentsel Katı Atık Yönetimi: Karşılaştırmalı Bir Analiz. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(3): 653-683.
- Güngörmüş, Y.G. ve Doğanıılmaz Duman, D. (2023). Yerel Yönetimlerin Salgınla Mücadelesi: İzmir Karabağlar İlçesi Örneği. *Yıldız Social Science Review*, 8(2), 94-107.
- Güven, A., ve Yazar, B. (2021). Tüm Canlılar İçin Sosyal Belediyecilik. *Tarsus Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(2), 17-40.
- Halaç, Ş. ve Bektemür, G. (2024). Sağlık Hizmetleri. Hastane İşletmeciliği İçinde 15-30 (Ed. Arslanoğlu ve Bektemür). Nobel Akademik yayıncılık. Ankara.
- Hassamancıoğlu, V.M. (2021). Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Kentsel Açık-Yeşil Alan Yönetimi Stratejilerinin Değerlendirilmesi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 18(39): 627-656. <https://doi.org/10.26466/opus.906382>
- Karagözoğlu, N. (2020). Çevre Sorunları, Nedenleri ve Çözüm Önerileri: Yozgat Örneği. *International Journal of Geography and Geography Education* (42), 356-373. <https://doi.org/10.32003/igge.680120>
- Kavcar, B. (2017). Eko-kent Kent Modeli [Çevrimiçi]. Erişim: <http://sbpturkiye.com/eko-kent-modeli.html>
- Kesmen, H. (2024). Yerel Yönetim Hizmetlerinden Vatandaşların Memnuniyet Düzeylerinin Belirlenmesi: Elâzığ Belediyesi Örneği. *Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi*, 11(21): 1-28.
- Kırışık, F. ve Öztürk, K. (2021). Şiddet Haberlerinden Hayvan Haklarına, Sahipsiz Köpek Sorunu. *Dumlupınar Üniversitesi*

Sosyal Bilimler Dergisi (69): 360-388. <https://doi.org/10.51290/dpusbe.946017>

- Mackenzie, JS. ve Jeggo, M. (2019) The One Health Approach-Why Is It So Important? *Tropical Medicine Infectious Disease*, 4(2): 88.
- Merriam, S.B. (2013). *A Guide to Qualitative Research Design and Practice*. Ankara, Nobel Yayıncılık.
- Meydan Yıldız, S.G. (2016). Çevre Bilinci ve Eko-Kent Planlaması: Gölbaşı Özel Çevre Koruma Bölgesi örneği.
- Muslu, M. (2020). Sağlığın Geliştirilmesi ve Sürdürülebilir Beslenme İçin Alternatif Bir Kaynak: Yenilebilir Böcekler. *GIDA* (2020) 45(5) 1009-1018 doi: 10.15237/gida.GD20071
- Onur Kalfa, D. (2024). The Calm City Movement as a Solution to The Regional Development Trap: The Case of Şarköy. *Social Sciences Research Journal*, 13 (01), 148-164.
- Ottawa Charter for Health Promotion, 1986 <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/349652/WHO-EURO-1986-4044-4380361677-eng.pdf?sequence=1>
- Özcan Sarihan, N. ve Çakır, E. (2023). Yerel Yönetimlerde Katı Atık Yönetimi ve Gelişimi: Genel Çerçeve ile Türkiye'ye Bakış. *Journal of History School*, 66,
- Özden, P.P., ve Kubat, A.S. (2011). Türkiye'de şehir yenilemenin uygulanabilirliği üzerine düşünceler. *İTÜDERGİSİ/a*, 2(1).
- Özden, P.P (2001). Kentsel Yenileme Uygulamalarında Yerel Yönetimlerin Rolü Üzerine Düşünceler ve İstanbul Örneği. *I.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi* No: 23-24 (Ekim 2000-Mart 2001)
- Öztaş, C., ve Zengin, E. (2011). Yerel Yönetimler ve Çevre. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, (54), 181-200.
- Öztekin, Z. (2019). Halk Sağlığı Bakışıyla Sağlık Hizmetleri Kavramlar-İlkeler-Politikalar. Maltepe Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Sağlık Bakanlığı. Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2011a). Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesi Sözlüğü. Dünya Sağlık Örgütü Organizasyonu 1998. Bakanlık Yayın No: 814, Ankara.
- Sağlık Bakanlığı Temel sağlık hizmetleri Genel müdürlüğü (2011b). Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesine Yönelik Dönüm Noktaları Global Konferanslardan Bildirirler. Dünya Sağlık Örgütü 2009. Bakanlık Yayın No: 813, Ankara.
- Salman Özdemir, B., Yontu, Y. ve Sivri, N. (2024). Tek Sağlık Kapsamında COVID-19 Pandemisi Plastik Kirliliğine Nasıl Kaynak Oluşturdu? Güncel Araştırmalar ve Bilgi Boşluklarının Belirlenmesi. *Anadolu Çev. ve Hay. Dergisi*, 9(1), 32-44. <https://doi.org/10.35229/jaes.1404637>
- Serpen, A. (2020). Tek Sağlık. Türk Tabipler Birliği Covid 19 Pandemisi Altıncı Ay Değerlendirme Raporu.
- Seyhan, N., 2023, Türkiye'de Atık Yönetimi: İllerin Performanslarının MAIRCA Yöntemi ile Değerlendirilmesi, Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi, 58(3), 2670-2685.
- Tenikler, G. (2023). Işık Kirliliği ile Mücadele Kapsamında Uluslararası ve Ulusal Düzeyde Gerçekleştirilen Çalışmalara İlişkin Bir Değerlendirme. *Akademik İzdüşüm Dergisi*, 8(1), 120-154.
- Temizyürek, A. (2007) Veteriner Hekimler ile İnsan Hekimleri Tek Sağlık Konseptine Geri Dönüyorlar. *Veteriner Hekimler Derneği Dergisi*, 78(4):16-23.
- Türnüklü A. (2000). Eğitim bilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilecek nitel bir araştırma tekniği: Görüşme. *Kuram ve uygulamada eğitim yönetimi*, 24: 543.
- Uzun, O., ve Can, E. (2021). Mahalli İdare Birlikleri Bağlamında Sağlıklı Kentler Birliği Yerel Yönetimler İlişkileri: Bursa Örneği. *Düzce University Journal of Science and Technology*, 9(1), 60-78. <https://doi.org/10.29130/dubited.786055>
- WHO, (1948). https://www.who.int/health-topics/human-rights#tab=tab_1 Erişim Tarihi: 25 Aralık 2024.
- WHO. (2024). One Health. Available from: https://www.who.int/health-topics/one-health#tab=tab_1
- Yazıcı, M. ve Yalçınkaya, R. (2021). Yerel Yönetim ve Kentsel Güvenlik İlişkisi Üzerine Bir İnceleme: Bandırma Örneği. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6 (12): 78-92.
- Yeşildal, A. (2020). Doğal Afetlerle Mücadelede Yerel Yönetimlerin Rolü ve Kapasite Sorunları: Esnek Şehir Uygulaması. *Fırat Üniversitesi Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 4(1), 87-116.
- Yıldırım, A. (2023). Yerel Yönetimlerde Çevre: Malatya Büyükşehir Belediyesi Örneği. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 27(2), 267-284.
- Yıldız, N.D., ve Yılmaz, H. (2005). Işık kirliliği, ortaya çıkardığı sorunlar ve çözüm önerileri. *Research in Agricultural Sciences*, 36(1), 117.
- Yılmaz, D., ve Bozkurt, D. (2010). Türkiye'de Kentsel Katı Atık Yönetimi Uygulamaları ve Kütahya Katı Atık Birliği (KÜKAB) Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(1), 11-28.
- Yılmaz, O., ve Yılmaz, C. (2020). Tek sağlık ve COVID 19. 4. Uluslararası Tıp ve Sağlık Bilimleri Araştırmaları Kongresi. *Bildiri Tam Metin Kitabı*. 22-23 Ağustos.
- Yücel, N., Yücel, A., Güler, E., ve Ak, M. (2012). Belediyelerde hizmet pazarlaması: Elâzığ Belediyesi örneği. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(2), 150-164.
- Zengin, E. ve Esedov A. (2010). Çevre Sorunlarının Yerel Özellikleri ve Üsküdar Örneği, *Sosyal Siyaset Konferansları*, Sayı: 59: 149-178.